



सुस्वागतम्

!अनुसूचीत क्षेत्रातील (TSP)  
गरोदर स्त्रिया व स्तनदा मातांना  
एकवेळ चौरस आहार योजना"

# पार्श्वभूमी

- कुपोषणाचे प्रमाण :

घटक	अनसूचित क्षेत्र	सर्वसाधारण क्षेत्र
कमी वजनाची (Underweight)	३३.२ %	२०.६ %
बुटकी (Stunting)	३०.६ %	२२.९ %
लुकडी (Wasting)	१९.७ %	१४.७ %



स्त्रोत : सीएनएसएम २०१२

- आदिवासी भागामध्ये कुपोषणामुळे होणारे मृत्यू
- मा.उच्च न्यायालयात कुपोषणासंदर्भात दाखल याचिका
- मा.उच्च न्यायालयाच्या निर्देशानुसार मा.मुख्य सचिव यांचे अध्यक्षतेखाली कुपोषणासंदर्भात गाभा समितीची स्थापना (दि.१४ ऑगस्ट २०१३)
- वरील पार्श्वभूमीवर मा.राज्यपाल महोदयांबरोबर वेळोवेळी झालेली चर्चा

# योजनेचा उद्देश

- अनुसूचित क्षेत्रातील कुपोषणाचे प्रमाण कमी करणे
- गरोदर स्त्री व स्तनदा मातांमधील वजन-उंची-निर्देशांक (BMI) वाढविणे
- रक्तक्षयाचे (Anaemia) प्रमाण कमी करणे
- कमी वजनाच्या बालकांचे (LBW) प्रमाण कमी करणे



# योजनेची ठळक वैशिष्ट्ये

## कोणासाठी ?

- गरोदर स्त्रियांना शेवटच्या तिमाहीत
- स्तनदा मातांना बाळंतपणानंतर पहिल्या तिमाहीत



# योजनेची ठळक वैशिष्ट्ये

## काय देणार ?

- एक वेळचा पुर्ण आहार- चपाती/भाकरी, भात, कडधान्ये-डाळ, सोया दुध (साखरेसह), शोगंदाणा लाडू, (साखरेसह), अंडी/ केळी/नाचणी हलवा, फळे, हिरव्या पालेभाज्या, खाद्यतेल, गुळ / साखर, आयोडीनयुक्त मीठ, मसाला.

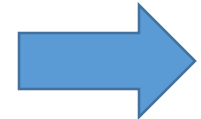


- प्रती लाभार्थी प्रती दिन आहाराचा सरासरी खर्च रु. २२/- एवढा राहिल. ➡

- प्रती दिन आहार तक्ता ➡

# योजनेचे कार्यक्षेत्र , अमंलबजावणी यंत्रणा

ठिकाण , लाभार्थी	संख्या
आदिवासी जिल्हे	१६
एकात्मिक बाल विकास प्रकल्प	८५
अंगणवाडी आणि मिनी अंगणवाडी	१७,९६६
नोंदणी झालेल्या गरोदर व स्तनदा माता	१,८९,४४४ (मार्च २०१५)
अंगणवाडी सेविका	१७,४०८
अंगणवाडी मदतनिस	१५,२८२



# कार्यपध्दती व अंमलबजावणी

- १ पात्र लाभार्थ्यांची नोंदणी अंगणवाडी/मिनी अंगणवाडीमध्ये करणे. (ANC व PNC)
- २ प्राथमिक आरोग्य केंद्रात झालेल्या नोंदणीनुसार पडताळणी करणे
- ३ आहारामध्ये स्थानिक घटकांची उपलब्धता व ऋतुमानानुसार बदल.
- ४ गरोदर स्त्रीला शेवटच्या एक व बाळतंपणानंतर एक महीना आहार आवश्यकतेनुसार घरपोच
- ५ स्थलांतरीत / माहेरी गेलेल्या लाभार्थीनीला स्थानिक अंगणवाडीमध्ये आहार उपलब्ध
- ६ आहार समितीस (अंगणवाडीस्तर) अन्नघटक खरेदीचे अधिकार  
अनुदान वितरण :
- ७
  - प्रकल्प अधिकारी (ए.बा.वि.प्र.)- आहार समितीच्या खात्यात
  - अध्यक्ष व अंगणवाडी सेविका रक्कमा काढतील
- ८ अंगणवाडी सेविका व अंगणवाडी मदतनीस यांना प्रत्येकी रु.२५० मानधन



# योजनेचे समन्वय , संनियंत्रण व मुल्यमापन

## समिती

राज्यस्तरीय संनियंत्रण समिती

जिल्हास्तरीय अंमलबजावणी  
समिती

अंगणवाडी पातळीवरील  
आहार समिती

योजनेचे मूल्यमापन

## अध्यक्ष

सचिव (आदिवासी विकास)

मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद

महिला सरपंच/ग्रामपंचायत सदस्य (अनुसूचित जमाती)

वेळोवेळी त्रयस्थ संस्थेमार्फत

# अंगणवाडीपातळीवरील आहार समिती : रचना व कामे

## आहार समितीची रचना

- महिला सरपंच /ग्रामपंचायत सदस्य (अनु .जमाती )
- एक गरोदर स्त्री,
- एक स्तनदा माता
- अंगणवाडी सेविका ( सदस्य सचिव )

## आहार समितीची कामे:

- प्रबोधन व जागृती निर्माण करणे.
- उपस्थिती, भोजनाचा दर्जा, स्वच्छता यावर देखरेख ठेवणे.
- दिलेल्या आहाराच्या वेळापत्रकानुसार (Menu Card) आहार देण्याची दक्षता घेणे.
- आहाराची वेळ निश्चित करणे.
- अंगणवाडी मदतनिसाच्या अनुपस्थितीत पर्यायी व्यक्तीची व्यवस्था
- लाभार्थ्यांच्या उपस्थितीच्या अहवालास मान्यता देणे.
- योजनेच्या वार्षिक लेखा अहवालाचे वाचन आर्थिक वर्ष संपल्यानंतर १ मे रोजी होणा-या ग्रामसभेमध्ये करणे.

## अंदाजित वार्षिक खर्च

१	लाभार्थी संख्या	१,८९,४४४
२	प्रतिदिन आहाराचा खर्च	रु. २२/-
३	कालावधी	६ महिने (१८०दिवस)
४	आहारावरील खर्च	रु. ७५.०१ कोटी
५	मानधनावरील एकूण खर्च	रु.१०.४४ कोटी
६	आहार व मानधन यावरील एकूण खर्च	रु.८५.४६ कोटी
७	टीएचआर घटक (प्रति लाभार्थी प्रति दिन रु.६/- )	रु. २०.४५ कोटी
८	आदिवासी उपयोजनेंतर्गत जिल्हा व राज्य स्तरावरून उपलब्ध करून घ्यावयाचा निधी	रु. ६५ कोटी



**आदिवासी विकास विभाग**  
महाराष्ट्र शासन

# प्रचार व प्रसिध्दी

विभागाने यासाठी प्रचार व प्रसिध्दीचे (Media Plan) नियोजन केले आहे. उदा. रेडिओ जिंगल्स.

भिल



मावची



पावरी



गोंडी



वारली



*माये तुझ्या पोटी गे, बाळाच्या जन्माला*

*अमृत आहार आधार जीवाला* .....

होय... अनुसूचित क्षेत्रातील पोटुशी आणि बाळंतीण माता भगिनींसाठी,

आदिवासी विकास विभागाने सुरु केलीय,

डॉ.अब्दुल कलाम अमृत आहार योजना !!

प्रसुती आधी ३ महिने आणि प्रसुतीनंतर ३ महिने,

अशा सहा महिन्यांसाठी एक वेळचा सकस पोषक आहार मिळेल,  
जवळच्या अंगणवाडीमध्ये !!

मायलेकराच्या आरोग्यासाठी, कुपोषणाला हद्दपार करण्यासाठी  
महाराष्ट्र शासनाच्या आदिवासी विकास विभागाची,  
डॉ.अब्दुल कलाम अमृत आहार योजना आता सुरु ...

या योजनेचा औपचारिक शुभारंभ मा.मुख्यमंत्री महोदय यांच्या हस्ते

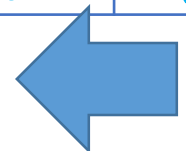
नागपूर येथे करण्याचे प्रस्तावित आहे.



!! धन्यवाद !!

# अन्नघटक निहाय उष्मांक, प्रथिने, मेद, लोह यांचे प्रमाण

अन्न घटक	वजन (ग्रॅम)	कॅलरी (कि.कॅलरी)	प्रथिने (ग्रॅम)	मेद (ग्रॅम)	कॅल्शियम (मि.ग्रॅ.)	लोह (मि.ग्रॅ.)	किंमत (रुपये)
चपाती/भाकरी	६०	२०४.६	७.२६	१.०२	२८.८	२.९४	१.८०
भात	३०	१०३.५	२.०४	०.१५	३	०.२१	१.२०
कडधान्ये-डाळ	३०	१००.५	६.६९	०.५१	२१.९	०.८१	३.००
सोया दुध (साखरेसह)	२०० मि.लि.	१४८	१०.५	५	६०	२.६	१.००
शेगंदाणा लाडू (साखरेसह)	२५	१४१.०७	६.३	१०.०	२२.५	०.६२	२.५०
अंडी/ केळी/ नाचणी हलवा	५०	८६.५	६.६५	६.६५	६.६५	१.८१६५	४
फळे	५०	३३.५	२.९५	०.५	२६.५	९.२	लाभार्थिनीने स्वतः आणावे
हिरव्या पालेभाज्या	५०	५८.५	०.६	०.१५	८.५	०.१८	२.५०
खाद्यतेल	१५	१३५		१५			१.५
गुळ / साखर	१०	४०					१
आयोडीनयुक्त मीठ							०.५०
मसाला							१
इंधन							२
<b>एकूण</b>		<b>९१०</b>	<b>३६.६</b>	<b>२९</b>	<b>३९४</b>	<b>१७.७</b>	<b>२२.००</b>





# आहाराचे वेळापत्रक (Weekly Menu card)

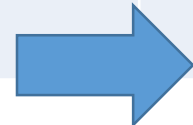
दिवस	अन्न घटक १	अन्न घटक २	अन्न घटक ३	अन्न घटक ४	अन्न घटक ५	अन्न घटक ६
सोमवार	चपाती/भाकरी	भात	डाळ, पालेभाजी	हिरवी अंडी/पर्यायी अन्न घटक	शेंगदाणा लाडू	सोया दुध
मंगळवार	चपाती/भाकरी	भात	डाळ, पालेभाजी	हिरवी अंडी/पर्यायी अन्न घटक	शेंगदाणा लाडू	सोया दुध
बुधवार	चपाती/भाकरी	भात	डाळ, पालेभाजी	हिरवी अंडी/पर्यायी अन्न घटक	शेंगदाणा लाडू	सोया दुध
गुरुवार	चपाती/भाकरी	भात	डाळ, पालेभाजी	हिरवी अंडी/पर्यायी अन्न घटक	शेंगदाणा लाडू	सोया दुध
शुक्रवार	चपाती/भाकरी	भात	डाळ, पालेभाजी	हिरवी अंडी/पर्यायी अन्न घटक	शेंगदाणा लाडू	सोया दुध
शनिवार	चपाती/भाकरी	भात	डाळ, पालेभाजी	हिरवी अंडी/पर्यायी अन्न घटक	शेंगदाणा लाडू	सोया दुध





# योजनेचे कार्यक्षेत्र

अ. क्र.	जिल्हा	जिल्हया-तील एकूण एकात्मिक बाल विकास प्रकल्प	प्रकल्पाचे नाव	मंजूर अंगण-वाड्यांची संख्या	मंजूर मिनी अंगण-वाड्यांची संख्या
१	अहमदनगर	२	अकोले, राजूर	४९९	७६
२	अमरावती	२	चिखलदरा, धारणी	४४९	७
३	चंद्रपूर	९	बल्लारपूर, ब्रम्हपुरी, चंद्रपूर, चिमूर, गोंडपिंपरी, जिवती, कोरपना, पोंभूर्णा, राजुरा	१५२७	८८
४	धुळे	३	दहिवेल, साक्री, साक्री (पिंपळनेर),	६४३	१०१
५	गडचिरोली	१२	अहेरी, आरमोरी, भामरागड, चामोर्शी, देसाईगंज (वडसा), धानोरा, एटापल्ली, गडचिरोली, कोरची, कुरखेडा, मुलचेरा, सिरोंचा	१७७१	५१८
६	गोंदिया	४	अर्जुनी मोर, देवरी, सडक अर्जुनी, सालेकसा	७२३	६७
७	जळगाव	२	चोपडा-२, चोपडा	२९४	७
८	नागपूर	१	रामटेक	१९२	५
९	नांदेड	२	किनवट, माहूर	५१०	१२३
१०	नंदुरबार	१२	अक्कलकुआ, अक्कलकुआ (मोलगी), अक्कलकुआ-२, धाडगाव, धाडगाव (कुंठामोही), धाडगाव नंदुरबार, नंदुरबार (रनाळा-२), नवापूर, शहादा (म्हसवड-२), शहादा, तळोदा	२३६४	८१



अ. क्र.	जिल्हा	जिल्हया-तील एकूण एकात्मिक बाल विकास प्रकल्प	प्रकल्पाचे नाव	मंजुर अंगण-वाड्यांची संख्या	मंजुर मिनी अंगण-वाड्यांची संख्या
११	नाशिक	१४	बागलाण, बागलाण-२, देवळा, दिंडोरी, दिंडोरी (उमराळे-२), हरसूल, इगतपुरी, कळवण, कळवण-२, नाशिक, पिट, सुरगाणा, सुरगुणा (बा-हे-२), त्र्यंबकेश्वर	२७५२	२२७
१२	पुणे	२	जुन्नर, नारायणगाव	८२८	९
१३	रायगड	२	कर्जत, कर्जत २	२७८	५७
१४	ठाणे	४	मुरबाड, मुरबाड-२, शहापूर, शहापूर (डोळखांब),	१००७	१६३
१५	पालघर	११	डहाणू, डहाणू (कासा), जव्हार-२, जव्हार, मोखाडा, विक्रमगड, वाडा, वाडा-२, पालघर, पालघर (मनोर), तलासरी	२००९	४३५
१६	यवतमाळ	३	घाटंजी, पांढरकवडा, राळेगाव	४८४	४९
	<b>एकूण</b>	<b>८५</b>		<b>१६०३०</b>	<b>२०१३</b>